

Yerel Halkın Turizm Gelişmelerini Destekleme Niyeti: Manavgat Örneği (Residents' Intention to Support Tourism Development: The Case of Manavgat)

* Emrullah ERUL^a , Abdullah Uslu^b

^a Izmir Katip Celebi University, Faculty of Tourism, Department of Tourism Management, Izmir/Turkey

^b Akdeniz University, Manavgat Faculty of Tourism, Department of Tourism Management, Antalya/Turkey

Makale Geçmişi

Gönderim Tarihi: 24.01.2022

Kabul Tarihi: 01.03.2022

Anahtar Kelimeler

Turizm gelişmelerini
Destekleme niyeti
Sosyal değişim kuramı
Duygusal dayanışma
Topluluğa bağlılık
Turizm etkileri

Keywords

Intentions to support tourism
development
Social exchange theory
Emotional solidarity
Community attachment
Tourism impacts

Makalenin Türü

Araştırma Makalesi

Öz

Yerel halk, turizm gelişmelerinin başarısında önemli bir rol oynar. Bu noktada yerel halkın turizm gelişmelerine yönelik tutumlarını ölçmek için literatürde birçok akademisyen ekonomik ilişkilere (algıladıkları pozitif ekonomik turizm etkileri, bireysel ekonomik çıkarlar, vb.) odaklanırken, bazıları ise kişilerarası duygusal ilişkilere (bağlılık, duygular, hisler, vb.) vurgu yapmışlardır. Fakat yerel halkın turizm gelişmelerini destekleme niyetini öncüllerini araştıran bir çalışmaya hâlâ ihtiyaç vardır. Dolayısıyla bu çalışma turizm gelişmelerini destekleme niyetini belirlemek için üç farklı yapıyı birlikte kullanıp (topluluğa bağlılık, duygusal dayanışma ve sosyal değişim) parasal ve duygusal ilişkileri harmanlayarak literatürdeki boşluğu doldurmayı hedeflemektedir. Bu araştırmada yapısal eşitlik modelinden faydalanılmıştır. Elde edilen çalışma sonuçlarına göre topluluğa bağlılık ile algılanan pozitif etkileri arasında anlamlı bir ilişki yok iken, duygusal dayanışma hem algılanan pozitif etkileri hem de turizm gelişmelerine tutumsal destekleri anlamlı bir şekilde belirlediği tespit edilmiştir. Aynı zamanda duygusal dayanışma, turizm gelişmelerine tutumsal destek ve topluluğa bağlılık ile beraber turizm gelişmelerini destekleme niyetini anlamlı bir şekilde açıkladığı belirlenmiştir. Turizm otoriteleri bizim bulgularımıza başvurarak yerel halkın turizm gelişmelerini desteklerini elde etmek adına yerel halk ile turistler arasındaki dayanışmayı arttıracak turizmle ilgili daha çok etkinlik düzenleyebilir. Çalışmanın sonunda araştırmayla ilgili öneriler, sınırlılıklar ve gelecekteki çalışmalara yapılacak tavsiyeler daha detaylı bir şekilde sunulmuştur.

Abstract

Residents play a significant role in shaping successful tourism development. In that point, several scholars have focused on the monetary relationships (perceived positive economic impacts, personal economic benefits, etc.) while others emphasized the intimate relationships (attachment, feelings, solidarity, etc.) to determine residents' attitudes toward tourism. However, there is still a need to examine the predictors of residents' intention to support tourism developments. Hence, this study fills out the gap by combining intimate relations with monetary ones to predict intentional support for tourism developments by using three different frameworks: community attachment, emotional solidarity, and social exchange. This study used the structural equation modelling. While results indicate that the community attachment wasn't a significant predictor of perceived positive impacts, the emotional solidarity significantly predicted both the perceived positive impacts and the attitudinal support for tourism development. Finally, the emotional solidarity in tandem with the attitudinal support for tourism development and the community attachment significantly explained the intention to support tourism developments. In applying our findings the tourism authorities can organize more events related to tourism, that increase solidarity between residents and tourists, to gain residents' support for tourism developments. The implications, limitations, and future research suggestions are presented in detail at the close of the paper.

* Sorumlu Yazar

E-posta: emrullah.erul@ikc.edu.tr (E. Erul)

DOI:

GİRİŞ

Dünya Turizm Örgütü (UNWTO) tarafından 2022 yılı Ocak ayında paylaşılan rapora göre, 2021 yılında ziyaretçi sayısı 2020 yılına kıyasla %4 artarak 415 milyon kişiye ulaşmış ve turizm küresel gayri safi hasılaya 1.9 trilyon Amerikan doları katkı sağlamıştır (www.unwto.org). Yine aynı raporda, 2021 yılı ziyaretçi sayısı bir önceki seneye göre 15 milyon ziyaretçi artsa da 2019 yılına kıyasla 1.1 milyar ziyaretçi azalmıştır. 2019 yılına göre ziyaretçi sayısındaki %72'lik düşüş küresel gayri safi hasılaya (GDP) 1.6 trilyon dolar kayıp yaşatmıştır (UNWTO, 2022). Benzer şekilde Dünya Seyahat ve Turizm Konseyi'nin paylaştığı veriye göre, Türkiye'de turizm ve seyahatlerin gayri safi milli hasılaya katkısı 2019 yılında %11 olarak belirtilmişken, 2020 yılında bu oran %54.2 azalarak %5'e düşmüştür (WTTC, 2021). Bu durumun başlıca nedeni 2020 yılında COVID-19 nedeni ile ülkemizi ziyaret eden uluslararası ziyaretçi sayısının bir önceki yıla kıyasla %69 azalmasıdır (UNWTO, 2021). Bu veriler turizmin hem dünya hem de ülkemiz için önemini bir kez daha ortaya koymaktadır.

Öte yandan turizm gerek dünya gerekse ülke ekonomisine önemli katkılar sağlasa da turizmin çevre kirliliği, sezonluk iş ve suç oranlarının artması gibi olumsuz etkileri de bulunmaktadır (Aykaç & Tekeli, 2021, s. 1880; Bayram & Alkaya, 2020, s. 1030; Erul, 2021, s. 2202). Bu noktada turizmin ekonomik, sosyo-kültürel ve çevresel etkilerinden doğrudan etkilenen yerel halk, turizmin sürdürülebilirliğinde ve gelişmesinde çok önemli bir rol oynamaktadır (Atsız, 2021, s. 224; Erul vd., 2020, s. 1158; Gursoy vd., 2010, s. 381; Koçoğlu vd., 2020, s. 204; Nunkoo & Gursoy, 2017, s. 2; Sert, 2019, s. 409). Benzer şekilde turizmin olumlu yönlerinin artması ve olumsuz yönlerinin azalması için yerel halkın fikir ve görüşlerini içeren turizm planlamalarına ihtiyaç vardır (Aykaç & Tekeli, 2021, s. 1876; Hall & Lew, 2009, s. 268; Nunkoo & Gursoy, 2012, s. 243).

Bu ve benzeri sebeplerden dolayı yerel halkın turizm gelişmeleri hakkındaki tutumları, elde ettikleri bireysel yararlar veya çıkarlar, turizm etkileri hakkındaki görüşleri ve turizm gelişimine olan destekleri akademisyenlerin dikkatini çekmiş ve yaklaşık yarım asırdır turizm araştırmacıları çalışmalarında yerel halkı konu almışlardır (Andereck vd., 2005; Ap, 1992; Atsız, 2021; Bayram & Alkaya, 2020; Buzlukçu & Avcıkurt, 2020; Erul, 2021; Erul & Woosnam, 2022; Erul vd., 2020; Gursoy vd., 2010; Khureldee & Çınar, 2021; Lee, 2013; Nunkoo & Gursoy, 2017; Rasoolimanesh vd., 2017; Sert, 2019; Güneş vd., 2020; Uslu vd., 2020; Ward & Berno, 2011; Woosnam, 2012; Wu & Chen, 2018). Bu çalışmalarda ortak kanı ve/veya genel görüş sürdürülebilir turizm planlaması oluştururken öncelikli olarak yerel halkın turizm gelişmelerine karşı tutumlarının incelenmesi ve onların desteğinin kazanılması gerekliliği yönündedir. Buna ek olarak, birçok turizm araştırmacısı yerel halkın turizme yönelik tutumlarını ve onların turizme olan desteklerini incelerken farklı kuramlara (sosyal değişim kuramı, duygusal dayanışma kuramı, topluluğa bağlılık, sebepli eylem kuramı vb.) başvurmuştur (Hasani vd., 2016, s. 2).

Yerel halkın turizm gelişmelerine yönelik tutumlarını inceleyen çalışmalar incelendiğinde sosyal değişim kuramı en yaygın kullanılan kuram olarak öne çıkmaktadır (Doğan & Sökmen, 2021, s. 1223; Nunkoo & So, 2016, s. 847; Riberio vd., 2017, s. 524; Ward & Berno, 2011, s. 1564). Bu kuram yerel halkın algıladığı faydalar ve turizmin olumlu etkileri onların turizm gelişmelerine yönelik tutumlarını olumlu etkilediğini varsaymaktadır (Ap, 1992, s. 666; Gursoy vd., 2010, s. 384; Lee, 2013, s. 42; Nunkoo & Gursoy, 2012, s. 244; Nunkoo & So, 2016, s. 850). Ancak, bazı araştırmacılar Sosyal Değişim Kuramının (SDK) genellikle ekonomik ilişkiler odaklı olduğu, tek başına yerel halkın turizm gelişmelerine olan desteğini açıklamada yeterli olmayacağını ve başka kuramlarla desteklenmesi gerektiğini vurgulamışlardır (Andereck vd., 2005, s. 1073; Ward & Berno, 2011, s. 1565). Bunlara ek olarak bazı

çalışmalar (Atsız, 2021; Eslami vd., 2019; Erul, 2021; Erul & Woosnam, 2022; Kim vd., 2021; Nunkoo & So, 2016) turizm gelişmelerine destek için ekonomik olmayan değerlerin de (duygusal dayanışma, topluluğa bağlılık, yaşam kalitesi vb.) önemini çalışmalarında belirtmişlerdir. Örneğin Atsız (2021) ve Kim vd. (2021) yerel halkın topluluğa bağlılık derecesi arttıkça turizm gelişmelerine desteği artacağını tespit etmişlerdir. Eslami vd. (2019) ise yaşam kalitesi ile sürdürülebilir turizm gelişmelerine destek arasında anlamlı ve pozitif bir ilişki bulmuştur. Erul (2021) Antalya’da yaptıkları çalışmada ise yerel halkın turistle olan duygusal dayanışması arttıkça turizm gelişmelerini daha çok desteklediklerini ortaya koyarken, benzer şekilde Erul & Woosnam (2022) İzmir’de yaptıkları çalışmada duygusal dayanışma faktörlerinin turizm gelişmelerini destekleme niyetini anlamlı birer belirleyicileri olduklarını bulmuşlardır. Mevcut çalışma duygusal dayanışma ve topluluğa bağlılık kuramını SDK ile birlikte kullanarak sadece ekonomik etkilere odaklanmayıp aynı zamanda duygusal ilişkileri de inceleyecektir. Ayrıca bu çalışma üç kuramı (topluluğa bağlılık, duygusal dayanışma, sosyal değişim) birlikte kullanılarak yerel halkın turizm gelişmelerini destekleme niyetini belirleyecek olması nedeniyle literatüre katkı sağlamaktadır.

Literatür Taraması

Topluluğa Bağlılık

Topluluğa bağlılık kavramı bir toplumda yaşayan bireylerin o toplum yaşamı ile bütünleşmesi (toplumsal bağların ve ilişkilerin güçlenmesi) ve toplumsal sosyal katılım biçimini genişletmesi (toplumla olan sosyal iletişimi artırması) olarak tanımlanmıştır (McCool & Martin, 1994, s. 30; Buzlukçu & Avcıkurt, 2020, s. 120). Birçok turizm araştırmacısı topluluğa bağlılık çerçevesini yerel halkın turizm gelişmelerine karşı tutumları, turizmi destekleri ve algıladıkları turizm etkilerini açıklamak için kullanmıştır (Altanlar, 2021; Andereck vd., 2005; Atsız, 2021; Buzlukçu & Avcıkurt, 2020; Eslami vd., 2019; Kim vd., 2021; Lee, 2013; Meimand vd., 2017; Moghavvemi vd., 2021; Olya vd., 2018; Um & Crompton, 1987). Örneğin, bazı yazarlar çalışmalarında topluluğa bağlılık seviyesi arttıkça bireylerin turizme ve turizm gelişmelerine yönelik daha az olumlu bir tutum eğiliminde olduklarını bulmuşlardır (Deccio & Baloglu, 2002; Um & Crompton, 1987). Gursoy vd. (2010) topluluğa bağlılık seviyesi ile turizmden elde edilen fayda arasında bir ilişki bulamazken, McCool & Martin (1994) ise algılanan turizm etkisi ile topluluğa bağlılık arasında herhangi bir bağlantı bulamamıştır.

Ancak bu yazarların aksine bazı yazarlar yerel halkın topluluğa bağlılığı ile turizm gelişmelerine karşı tutumları arasında anlamlı pozitif bir ilişki bulmuşlardır (Buzlukçu & Avcıkurt, 2020; Choi & Murray, 2010; Kim vd., 2021). Benzer şekilde birçok yazar topluma olan bağlılık arttıkça turizmin olumlu etkilerinin ve faydalarının daha iyi anlaşılacağını bulmuşlardır (Eslami vd., 2019; Lee, 2013; Meimand vd., 2017). Topluluğa bağlılığı güçlü olan yerel halkın turizm gelişmelerini daha fazla destekleyeceğini vurgulayan birtakım çalışmalara da rastlanmıştır (Adongo vd., 2017; Atsız, 2021; Li & Wan, 2017; Olya vd., 2018). Tüm bu bulgulara dayanarak aşağıdaki hipotezler oluşturulmuştur.

- H1: Yerel halkın topluluğa bağlılığı ile algıladığı pozitif etkiler arasında pozitif bir ilişki vardır.
- H2: Yerel halkın topluluğa bağlılığı ile turizm gelişmelerine tutumsal destekleri arasında pozitif bir ilişki vardır.
- H3: Yerel halkın topluluğa bağlılığı ile turizm gelişmelerini destekleme niyetleri arasında pozitif bir ilişki vardır.

Duygusal Dayanışma

Bireylerin birbirleri ile olan samimiyetini, duygularını ve hislerini açıklayan bu kuram turizm alanında yerel halk ile turist arasındaki yakınlık, birliktelik ve dayanışma seviyesini ölçmek için kullanılmıştır (Aleshinloye vd., 2021; Erul vd., 2020; Hasani vd., 2016; Lai & Hitchcock, 2017; Li & Wan, 2017; Moghavvemi vd., 2017; Phuc & Nguyen, 2020; Riberio vd., 2017; Tasci vd., 2022; Unurlu, 2021; Woosnam, 2012). Bu kurama göre yerel halk ve turist arasındaki duygusal dayanışma ve/veya samimiyet arttıkça yerel halk turizme daha olumlu bakma eğiliminde olacaktır (Erul, 2021, s. 2213). Duygusal dayanışma faktörleri yerel halkın turizmin etkilerine yönelik algılarının (Li & Wan, 2017; Riberio vd., 2017), turizm gelişmelerine yönelik tutumlarının (Erul vd., 2020; Hasani vd., 2016; Joo vd., 2021; Lai & Hitchcock, 2017; Li & Wan, 2017; Moghavvemi vd., 2017; Woosnam, 2012) ve turizm gelişmelerine yönelik davranışsal desteklerinin (Erul & Woosnam, 2022; Munanura vd., 2021; Phuc & Nguyen, 2020; Suess vd., 2020) belirleyicisi olarak bulunmuştur.

Örneğin, Moghavvemi vd. (2017) duygusal dayanışma kuramını kullanarak yerel halkın turizm gelişmelerine yönelik tutumlarını belirlemeye çalışmış ve duygusal dayanışma faktörlerinin hepsinin yerel halkın turizm gelişmelerine yönelik tutumlarını olumlu ve anlamlı etkilediklerini bulmuşlardır. Benzer şekilde Erul & Woosnam (2022) İzmir’de yaptıkları çalışmada yerel halkın turistlerle olan duygusal birlikteliğinin onların turizm gelişmelerini destekleme niyetlerini nasıl etkilediğini bulmayı amaçladıkları çalışmalarında yerel halkın duygusal dayanışma seviyesi arttıkça turizm gelişmelerini destekleme niyetlerinin de arttığını saptamışlardır. Bu bulgular ışığında aşağıdaki hipotezler kurulmuştur.

H4: Yerel halkın turist ile olan duygusal dayanışması ile algıladığı pozitif etkiler arasında pozitif bir ilişki vardır.

H5: Yerel halkın turist ile olan duygusal dayanışması ile turizm gelişmelerine tutumsal destekleri arasında pozitif bir ilişki vardır.

H6: Yerel halkın turist ile olan duygusal dayanışması ile turizm gelişmelerini destekleme niyetleri arasında pozitif bir ilişki vardır.

Sosyal Değişim

Yerel halkın turizm gelişmelerine yönelik tutumları ve algıladığı turizm etkilerini ölçen en bilinen ve/veya en popüler kuram ise sosyal değişim kuramıdır (Doğan & Sökmen, 2021, s. 1223; Nunkoo & So, 2016, s. 847; Riberio vd., 2017, s. 524; Ward & Berno, 2011, s. 1564). Sosyal değişim kuramı duygusal dayanışma ve topluluğa bağlılık kuramlarının aksine sosyal ve duygusal birlikteliğe değil, genel olarak ekonomik ilişkilere odaklanmıştır (Nunkoo & Gursoy, 2017, s. 2; Ward & Berno, 2011, s. 1557). Başka bir deyişle yerel halk ile turist arasındaki ilişki, değiş tokuş veya mübadele esasına dayanarak karakterize edilmeye çalışılmıştır (Ap, 1992, s. 666; Lai & Hitchcock, 2017, s. 453; Riberio vd., 2017, s. 527). Bu kurama göre iki yaygın görüş vardır: Birincisi eğer yerel halk turizmin olumlu etkilerini olumsuz etkilerinden daha fazla algılasa (fayda maliyeti aşarsa) turizm gelişmelerini destekleyeceklerdir (Ap, 1992, s. 669; Látková & Vogt, 2012, s. 53; Li & Wan, 2017, s. 528; Riberio vd., 2017, s. 524); İkincisi eğer yerel halk turizmden bireysel çıkarlar elde ederlerse turizm gelişmelerine yönelik daha olumlu tutumlara sahip olacak ve dahası turizm gelişmelerini destekleyeceklerdir (Çelik & Rasoolimanesh, 2021, s. 6; Gursoy vd., 2010, s. 384; Lee, 2013, s. 42; Nunkoo & Gursoy, 2012; s. 244; Nunkoo & So, 2016, s. 850). Kısacası turizm araştırmacıları yıllardır sosyal değişim kuramını kullanarak yerel halkın turizm gelişmelerine yönelik olumlu bir tutuma hangi

koşullar altında sahip olduklarını araştırmışlar ve sonunda bu tutumların turizm gelişmelerini destekleme kararlarını nasıl etkilediklerini anlamaya çalışmışlardır (Ap, 1992, s. 666; Lai & Hitchcock, 2017, s. 453; Látková & Vogt, 2012, s. 53; Ribeiro vd., 2017, s. 524).

Örneğin, Nunkoo & Gursoy (2012) yerel halkın turizm gelişmelerine yönelik tutumlarını belirlemek için yaptığı çalışmada sosyal değişim kuramını kullanarak turizmin olumlu etkilerini algılayan yerel halkın turizm gelişmelerine karşı daha iyimser olduğu bulmuşlardır. Benzer şekilde Choi & Murray (2012) turizmin olumsuz etkileri ile turizm gelişmelerine tutumsal destekleri arasında negatif bir ilişki olduğunu bulmuştur. Nunkoo & Gursoy (2017) bireysel çıkarların turizm yanlısı davranışların anlamlı pozitif bir belirleyicisi olarak bulurken, Látková & Vogt (2012) bireysel çıkarlar ile turizm gelişmelerine tutumsal destek arasında anlamlı bir ilişki bulamamıştır. Riberio vd. (2017) ise yerel halkın turizmin pozitif etkilerine yönelik tutumları ile turizm yanlısı davranışlarının arasında olumlu ve anlamlı bir ilişki olduğunu vurgulamıştır. Benzer şekilde Hasani vd. (2016) yerel halkın turizm gelişmelerine yönelik olumlu tutumlarının turizm gelişmelerini desteklemeye katkı sağladığını sosyal değişim kuramı ile açıklamışlardır. Son olarak Wu & Chen (2018) yerel halkın algıladığı potansiyel sosyal çıkar ve turizme karşı tutumları onların eko turizm gelişmelerine katılma niyetlerini anlamlı ve olumlu etkilediğini bulmuşlardır. Yapılan bu önceki çalışmaların sonuçları doğrultusunda aşağıdaki hipotezler oluşturulmuştur.

H7: Yerel halkın algıladığı pozitif etkiler ile turizm gelişmelerine tutumsal destekleri arasında pozitif bir ilişki vardır.

H8: Yerel halkın algıladığı pozitif etkiler ile turizm gelişmelerini destekleme niyetleri arasında pozitif bir ilişki vardır.

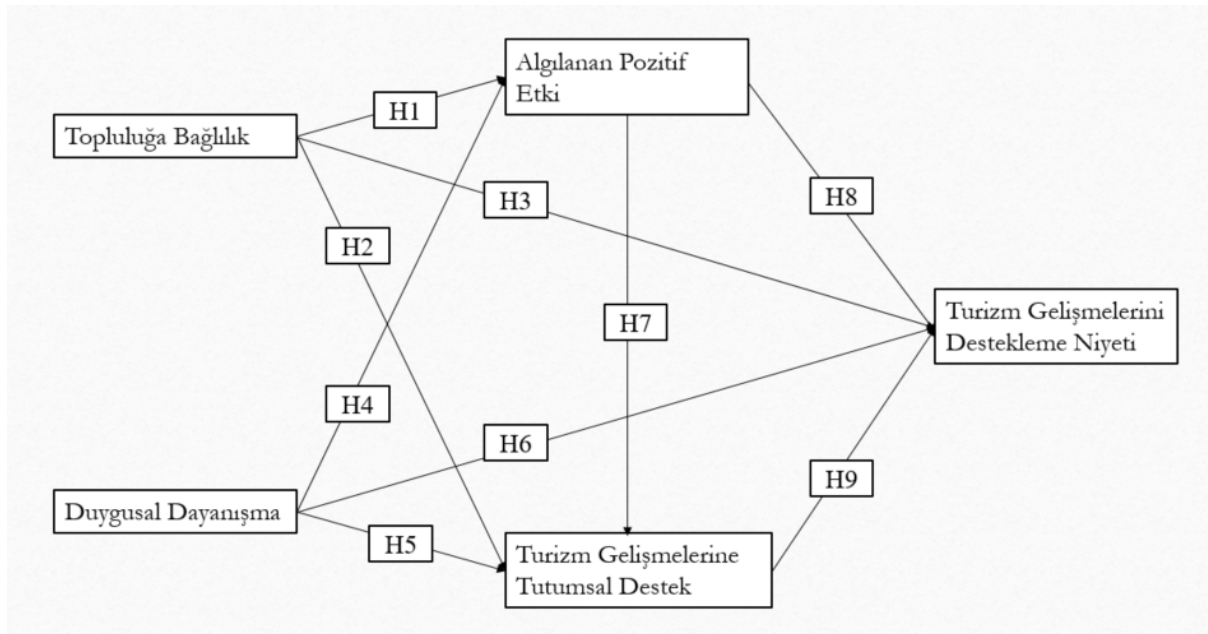
H9: Yerel halkın turizm gelişmelerine tutumsal destekleri ile turizm gelişmelerini destekleme niyetleri arasında pozitif bir ilişki vardır.

Metodoloji

Bu çalışma için belirlenen evren, Antalya'nın önemli bir turistik ilçesi olan Manavgat'ta yaşayan yerel halktır. Manavgat, önceleri kırsal karakterleri ön planda olan bir yerleşme iken, 1980'li yılların başından itibaren artan turizm teşvikleri ve yatırımları sayesinde hızlı bir şehirleşme ve beraberinde turizm kenti olma yolunda ilerlemiştir. 1985'li yıllarda Manavgat yerel halkının % 16,2'si turizm sektöründe istihdam edilirken 2000'li yıllara gelindiğinde ise % 46,9'a kadar çıkmış durumdadır (Akengin & Dinç, 2020; s. 206). Günümüzde Antalya'ya gelen yabancı turistlerin yaklaşık %35'ine hizmet veren 'Turizm Kenti' Manavgat'ın ekonomisini turizm sektörü şekillendirmekte olup; lokomotif özelliği ile de Manavgat'taki iktisadi hayata yön vermektedir (MATSO, 2016). Türkiye İstatistik Kurumu 2021 yılı verilerine göre Manavgat'ta toplam 245.740 kişi yaşamaktadır ve bu sayı araştırmanın evrenini oluşturmaktadır. Evreni temsil edebilecek yeterli örneklem büyüklüğünün hesaplanmasında ölçekte kullanılan ifade sayısının beş veya onla çarpılması yoluyla elde edilmektedir (Bryman & Cramer, 2001). Dolayısıyla araştırma modelimizi ve hipotezlerimizi test etmek için oluşturulan ankette yer alan toplam ifade sayısı 29 olup en az $29 \times 10 = 290$ anketin evren için kabul edilebilir asgari örneklem sayısı olarak belirlenmiştir. Bu nedenle Manavgat'taki yerel halktan toplanan 361 adet anketin evreni temsil etmede yeterli olduğu ifade edilebilir.

Öte yandan bu çalışmanın verileri, Manavgat'ta 2021 yılı turizm sezonu sonunda toplanmıştır. Çalışmanın uygulanabilmesi için gerekli olan etik kurul izni, İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi Sosyal Araştırmalar Etik

Kurulu'nun 2021/20-02 karar no'su ile alınmıştır. Küme örnekleme kullanılarak dağıtılan anket sorularına katılım gönüllük esasına bağlı olup 18 yaşının üstünde olan kişilerle yürütülmüştür. Çalışma verileri araştırmacılar tarafından turizm sezonu sonrası gerek iş merkezleri gerekse evler ziyaret edilerek toplanmıştır. Çalışmada 452 kişi ile görüşülmüş 49 kişi anketi doldurmayı direkt reddetmiştir. Kalan katılımcılardan 42'si ya anket sorularını rastgele işaretlemiş ya da eksik doldurmuş ve toplamda 361 kişi ile çalışma gerçekleştirilmiştir. Anket soruları öncelikle yerel halkın topluluğa bağlılığının ve turistlerle olan duygusal birlikteliğinin mevcut turizm gelişmelerini yönelik tutumlarını (algılanan pozitif etki ve turizm gelişmelerine tutumsal destek) nasıl belirlediğini bulmak sonrasında ise bu iki yapının tutum ölçekleri ile beraber turizm gelişmelerini destekleme niyetini nasıl etkilediğini açıklamak için düzenlenmiştir. Toplanan anket verileri SPSS 21.00 ve AMOS 24.0 paket programları yardımıyla analiz edilerek Şekil 1'de oluşturulan araştırma modeli test edilmiştir. Orijinal dili İngilizce olan anket soruları uzman bir tercüman ve turizm araştırmacısı tarafından önce Türkçeye daha sonra Türkçeden tekrar İngilizceye çevrilerek anlam kaybı engellenmeye çalışılmıştır.

Şekil 1. Yapısal Model

Araştırmada 1-kesinlikle katılmıyorum'dan başlayıp 5-kesinlikle katılıyorum'a kadar yer alan 5'li Likert ölçeği kullanılmıştır. Çalışma soruları literatürde yer alan önceki çalışmalardan (Han vd., 2010; Matarrita-Cascante vd., 2006; Erul & Woosnam, 2022; Woosnam, 2012) uyarlanmıştır: topluluğa bağlılık 5 ifade (Matarrita-Cascante vd., 2006), duygusal dayanışma 10 ifade (Woosnam, 2012), tutum ölçekleri ise 11 ifade (Erul & Woosnam, 2022) ve turizm gelişmelerini destekleme niyeti ölçeği ise 3 ifadeden oluşmaktadır (Han vd., 2010).

Doğrulamalı faktör analizi sonucu topluluğa bağlılık ve turizm gelişmelerini destekleme niyeti tek faktör, tutum ölçeği iki (turizm gelişmelerine tutumsal destek ve algılanan pozitif etki) ve duygusal dayanışma ölçeği üç faktördür (karşılama doğası, sempatik anlayış ve duygusal yakınlık). Fakat duygusal dayanışma değişkenlerinin birbirleri ile yakın ilişkili olması sebebiyle ve etki büyüklüğünü arttırmak adına bu modelde duygusal dayanışma faktörleri yerine duygusal dayanışma ikinci derece (second-order) yapı olarak kullanılmıştır (Byrne, 2016, s. 36-40). Böylece bu çalışma, topluluğa bağlılık ve duygusal dayanışma kuramını sosyal değişim kuramı ile birlikte kullanarak yerel halkın turizm gelişmelerini destekleme niyeti açıklanacaktır.

Bulgular

Tablo 1' de görüldüğü üzere çalışmada erkek katılımcılar (n=187) ve kadın katılımcılar (n=174) hemen hemen aynı orandadır (%52'i erkek ve %48'i kadın). Çalışmaya katılanların yarısından fazlası (%54) turizm ile ilgili meslek grupları ile ilgilenmektedir. Örneklemin yarısından fazlası genç (%76) ve eğitilmiş (%57) bir nüfusa sahiptir (18 ile 39 yaş arası toplam 275 kişi var iken, 177 kişi ise en az üniversite mezunudur). Aylık kazancı 6000TL altında olanlar büyük bir çoğunlukta (%60). Katılımcıların yarıya yakını ise (%46) bekar'dır (n=166).

Tablo 1. Demografik Özellikler

Demografik Veriler	n	%
Cinsiyet (n = 361)		
Kadın	174	48.2
Erkek	187	51.8
İş: Turizmle İlgisi veya Bağı (n = 360)		
Turizmle ilgili değil	163	45.2
Turizmle ilgili	197	54.6
Aylık Gelir (n = 358)		
3999 TL ve altı	110	30.5
4000-5999 TL	106	29.4
6000-7999 TL	64	17.7
8000-9999 TL	40	11.1
10000 TL ve üstü	38	10.5
Yaş (n = 361)		
18-29	177	49.0
30-39	98	27.1
40-49	64	17.7
50-59	21	5.8
≥ 60	1	0.3
Eğitim (n = 361)		
Lise ve Lise Öncesi	118	32.7
Mesleki ve Teknik Okul	35	26.8
Önlisans	177	49.0
Lisansüstü	31	8.5
Turist ile İletişim Sıklığı (n = 361)		
Hiç	105	29.1
Haftada bir gün	91	25.2
Haftada birkaç gün	83	23.0
Hemen hemen her gün	82	22.7
Medeni Durum (n = 361)		
Bekar	166	46.0
Evli	169	46.8
Boşanmış veya Ayrılmış	17	4.7
Dul	9	2.5

Tablo 2'de ifade edildiği gibi yedi faktörün güvenirlik skorları (CR) 0.77 ile 0.95 arasında değişmektedir: topluluğa bağlılık 0.92; karşılama doğası 0.82, sempatik anlayış 0.84 ve duygusal yakınlık 0.81; algılanan pozitif etki 0.77 ve turizm gelişmelerine tutumsal destek 0.95; turizm gelişmelerini destekleme niyeti 0.92. Ayrıca köşegen değerleri korelasyon değerlerinden büyük olduğu için ayırt edici geçerliliği sonuçları da iyi bulunmuştur (Hair vd., 2019, s. 9; Riberio vd., 2017, s. 528). Kısaca tüm faktörler kabul edilir düzeyde güvenilir (CR ≥ değeri 0.70) ve geçerlidir (AVE skorları > 0.50) (Hair vd., 2019, s. 8-9).

Tablo 2. Güvenilirlik ve Geçerlilik Analizi Sonuçları

Ölçümler	CR	AVE	AO	SS	SA	TB	TG TD	AP E	TG DN	KD	DY
Sempatik Anlayış (SA)	0.84	0.64	2.9 2	1.11	0,80						
Topluluğa Bağlılık (TB)	0.92	0.70	3.5 4	1.11	0,42	0,84					
TG Tutumsal Destek (TGTD)	0.95	0.82	4.2 9	0.98	0,30	0,44	0,90				
Algılanan Pozitif Etki (APE)	0.77	0.53	3.2 8	1.08	0,54	0,45	0,58	0,73			
TG Destekleme Niyeti (TGDN)	0.92	0.80	3.6 9	1.04	0,53	0,51	0,69	0,59	0,89		
Karşılama Doğası (KD)	0.82	0.69	4.0 4	1.06	0,47	0,53	0,80	0,57	0,66	0,83	
Duygusal Yakınlık (DY)	0.81	0.68	3.2 4	1.24	0,82	0,46	0,42	0,55	0,52	0,57	0,82

Not: Koyu renkteki köşegen basamaklar, AVE'nin karaköküdür.
Koyu renkte olmayan basamaklar ise faktörler arasındaki karşılıklı ilişkidir (korelasyon).
AO: Aritmetik Ortalama; SS: Standart Sapma

Tablo 2’de ifade edildiği gibi yedi faktörün güvenilirlik skorları (CR) 0.77 ile 0.95 arasında değişmektedir: topluluğa bağlılık 0.92; karşılama doğası 0.82, sempatik anlayış 0.84 ve duygusal yakınlık 0.81; algılanan pozitif etki 0.77 ve turizm gelişmelerine tutumsal destek 0.95; turizm gelişmelerini destekleme niyeti 0.92. Ayrıca köşegen değerleri korelasyon değerlerinden büyük olduğu için ayırt edici geçerliliği sonuçları da iyi bulunmuştur (Hair vd., 2019, s. 9; Riberio vd., 2017, s. 528). Kısaca tüm faktörler kabul edilir düzeyde güvenilir ($CR \geq$ değeri 0.70) ve geçerlidir (AVE skorları > 0.50) (Hair vd., 2019, s. 8-9).

Model uyum indeks değerlerini ölçmek için Tucker-Lewis İndeksi (TLI), Karşılaştırmalı Uyum İndeksi (Comparative Fit Index: CFI), Fazlalık Uyum İndeksi (Incremental Fit Index: IFI), Yaklaşık Hataların Ortalama Karakökü (Root Mean Square Error of Approximation: RMSEA), Standardize Hataların Karakökü (SRMR), Düzeltilmiş Uyum İyiiliği İndeksi (Adjusted Goodness of Fit Index, AGFI): Normlandırılmış Uyum İndeksi (Normed Fit Index, NFI); Göreceli Uyum İndeksi (RFI) kullanılmaktadır (Byrne, 2016, s. 78-79). Tablo 3’ de gösterilen ölçüm modeli ve yapısal eşitlik modeli için uyum indeks değerleri 0.90 eşik değerinden büyük ve RMSEA değeri de 0.10’ dan küçük bulunmuştur. Bu sonuçlar oluşturulan modellerin gayet iyi uyum indeks değerlerine sahip olduğunu göstermektedir (Byrne, 2016, s. 78; Hu & Bentler, 1998, s. 6). Öte yandan SRMR değerlerinin 0.08’nin altında olduğu, AGFI değerlerinin de 0.80 eşik değerinin üzerinde olduğu aynı şekilde NFI ve RFI değerlerinin de 0.90 eşik değerinden büyük olduğu tespit edilmiş olup tüm bu değerler de CFA ve SEM modellerinin kabul edilebilir uyum değerleri içerisinde olduğunu göstermektedir (Hair vd., 2010).

Tablo 3. Uyum İndeks Tablosu

Uyum İndeksleri ^a	CMIN	DF	P	CMIN/DF	IFI	TLI	CFI	RMSEA
Ölçüm Modeli	473.762	187	0.000	2.533	0.955	0.944	0.955	0.065
Yapısal Model	653.303	196	0.000	3.333	0.928	0.915	0.928	0.081

^a CMIN: Chi-Karesi; DF: Degrees of freedom; P: Probability level; IFI: Incremental Fit Index; TLI: Tucker-Lewis index; CFI: Comparative fit index; RMSEA: Root mean square error of approximation.
CFA için SRMR: 0.045 ; AGFI: 0.850; NFI: 0.928; RFI: 0.911
SEM için SRMR: 0.077 ; AGFI: 0.806; NFI: 0.901; RFI: 0.883

Araştırmada ilk üç hipotez (H1, H2 & H3) yerel halkının topluluğa bağlılık seviyesinin onların mevcut turizm gelişmelerine yönelik tutumlarını ve turizm gelişmelerini destekleme niyetlerini nasıl etkilediğini test etmektedir. Topluluğa bağlılığı ile algılanan pozitif etki arasında bir ilişki yoktur (H1: $\beta = 0.09$, $t = 1.32$, $p > 0.05$). Fakat topluluğa bağlılık hem turizm gelişmelerine tutumsal destek (H2: $\beta = 0.13$, $t = 2.22$, $p < 0.05$) hem de turizm gelişmelerini destekleme niyeti için anlamlı bir belirleyici olarak bulunmuştur (H3: $\beta = 0.10$, $t = 2.00$, $p < 0.05$). Dolayısıyla oluşturulan üç hipotezden ikisi (H2 & H3) desteklenmektedir.

H4 ve H5 hipotezleri yerel halkın turist ile olan duygusal birlikteliği ile mevcut turizm gelişmelerine yönelik tutumları arasındaki ilişkiyi test ederken, H6 hipotezi ise bu duygusal dayanışmanın turizm gelişmelerini destekleme niyetini nasıl etkilediğini incelemektedir. Çalışmada önerildiği gibi duygusal dayanışma hem algılanan pozitif etkiyi (H4: $\beta = 0.63$, $t = 6.69$, $p < 0.001$) hem de turizm gelişmelerine tutumsal desteklerini (H5: $\beta = 0.30$, $t = 3.31$, $p < 0.001$) olumlu ve anlamlı bir şekilde etkilemektedir. Dahası duygusal dayanışma turizm gelişmelerini destekleme niyeti için anlamlı ve önemli bir belirleyici olarak bulunmuştur (H6: $\beta = 0.34$, $t = 4.09$, $p < 0.001$). Buna göre oluşturulan üç hipotez de (H4-H5-H6) kabul edilmiştir.

Tablo 4' e göre son üç hipotez (H7, H8 & H9) ise yerel halkın algıladığı olumlu turizm etkileri onların mevcut turizm gelişmeleri desteklerini nasıl öngördüğü en nihayetinde bu tutumların onların turizm gelişmelerini destekleme niyetini test etmektedir. Algılanan pozitif etki turizm gelişmelerine tutumsal desteği anlamlı ve pozitif bir şekilde etkilerken (H7: $\beta = 0.32$, $t = 3.88$, $p < 0.001$), turizm gelişmelerine destekleme niyeti için anlamlı bir belirleyici olarak bulunamamıştır (H8: $\beta = 0.08$, $t = 1.07$, $p > 0.05$). Ancak yerel halkın turizm gelişmelerine tutumsal desteği ile turizm gelişmelerini destekleme niyeti arasında pozitif anlamlı bir ilişki bulunmuştur (H9: $\beta = 0.40$, $t = 7.34$, $p < 0.001$). Öte yandan elde edilen bu sonuçlar bağlamında R2 skorlarına bakıldığında ise her birisinin 0.25'den büyük olması sebebiyle azımsanmayacak derecede önemli bir ilişki söz konusu olduğu görülmektedir (Hair vd., 2019, s. 11).

Tablo 4. Hipotez Sonuçları

Hipotezler	(β)	t- değeri	Kabul Durumu
H1: Topluluğa Bağlılık & Algılanan Pozitif Etki	0.09	1.32 ^{ad}	Hayır
H2: Topluluğa Bağlılık & TG Tutumsal Destek	0.13	2.22 [*]	Evet
H3: Topluluğa Bağlılık & TG Destekleme Niyeti	0.10	2.00 [*]	Evet
H4: Duygusal Dayanışma & Algılanan Pozitif Etki	0.63	6.69 ^{***}	Evet
H5: Duygusal Dayanışma & TG Tutumsal Destek	0.30	3.31 ^{***}	Evet
H6: Duygusal Dayanışma & TG Destekleme Niyeti	0.34	4.09 ^{***}	Evet
H7: Algılanan Pozitif Etki & TG Tutumsal Destek	0.32	3.88 ^{***}	Evet
H8: Algılanan Pozitif Etki & TG Destekleme Niyeti	0.08	1.07 ^{ad}	Hayır
H9: TG Tutumsal Destek & TG Destekleme Niyeti	0.40	7.34 ^{***}	Evet

Not: * $p < 0.05$; ** $p < 0.01$; *** $p < 0.001$; ad (anlamlı değil).

R^2_{SMC} : Algılanan Pozitif Etki: 0.47 ve Turizm Gelişmelerine Tutumsal Destek: 0.42; TG Destekleme Niyeti: 0.61.

Sonuç ve Öneriler

Bu çalışmanın amacı Manavgat halkının turizm gelişmelerini destekleme niyetini ekonomik ve duygusal açıklayıcılarla belirlemek en nihayetinde bu yapısal modelin üç ayrı kuramı (topluluğa bağlılık, duygusal dayanışma ve sosyal değişim) birlikte kullanarak açıklamaktır. Modeldeki ilişkileri açıklamak için sunulan dokuz hipotezin yedi tanesi kabul edilmiştir. Topluluğa bağlılık değişkeninin algılanan pozitif etki için (H1) anlamlı bir belirleyici olmadığı görülmüştür. Nitekim bu sonuç literatürde yer alan bazı çalışmaların (Gursoy, 2002; McCool & Martin, 1994) sonuçlarıyla da paralellik göstermektedir.

Bununla birlikte topluluğa bağlılık turizm gelişmelerine tutumsal desteği (H2) anlamlı ve pozitif bir biçimde etkilemiştir. Bu sonuç daha önceki yapılan çalışmalarla tutarlılık göstermektedir (Adongo vd., 2017; Atsız, 2021; Buzlukçu & Avcıkurt, 2020; Choi & Murray, 2010; Eslami vd., 2019; Kim vd., 2021; Li & Wan, 2017; Meimand vd., 2017; Olya vd., 2018; Um & Crompton, 1987) ve yine topluluğa bağlılık kuramı ile de desteklenmektedir. Örneğin, Atsız (2021) Yozgat yerel halkı ile yaptığı çalışmada topluluğa bağlılığın, turizmin etkilerinin (olumlu & olumsuz) ve genel yaşam kalitesinin turizme destek üzerine etkisini araştırmış. Yapılan çalışma sonucuna göre topluluğa bağlılık turizm gelişmelerine tutumsal desteği belirlemede diğer faktörlere kıyasla daha güçlü ve anlamlı bulunmuştur. Bu çalışma ile birlikte literatüre de büyük katkı sağlayacak şekilde ilk defa yerel halkın topluluğa olan bağlılığını onların turizm gelişmelerini destekleme niyetinin anlamlı bir öncüsü olduğu belirlenmiştir (H3).

Duygusal dayanışma faktörleri ile yerel halkın mevcut turizm gelişmelerine yönelik tutumları arasındaki ilişki ise geçmişte yapılan çalışmalarla ile benzer sonuçlar göstermektedir (H4, H5 & H6). Duygusal dayanışma hem tutum faktörlerini (algılanan pozitif etkiyi; turizm gelişmelerine tutumsal destekleri) hem de turizm gelişmelerini destekleme niyetini anlamlı ve pozitif olarak açıklamaktadır. Elde edilen bu sonuç geçmişte yapılan çalışmalarla ve duygusal dayanışma kuramıyla tutarlılık göstermektedir (Erul & Woosnam, 2022; Erul vd., 2020; Hasani vd., 2016; Lai & Hitchcock, 2017; Li & Wan, 2017; Moghavvemi vd., 2017; Phuc & Nguyen, 2020; Riberio vd., 2017; Woosnam, 2012). Örneğin, Erul & Woosnam (2022) planlı davranış kuramına (öznel normlar, tutumlar, algılanan davranışsal kontrol) duygusal dayanışma faktörlerini ekleyerek genişletmiş ve İzmir yerel halkının turizm gelişmelerini destekleme niyetini bulmaya çalışmışlardır. Bu çalışmanın sonucuna göre hem duygusal dayanışma hem planlı davranış kuramı faktörlerinin turizm gelişmelerini destekleme niyetini anlamlı bir şekilde etkilediğini belirlemişlerdir. Önceki çalışmalar ve mevcut çalışma sonuçları ile birlikte yerel halkın turizm gelişmelerine olan destekleri açıklanırken sadece yerel halkın algıladığı etkilerin değil aynı zamanda onların turistlere olan duygularının da göz önünde bulundurulması gerektiğini bir kez daha ortaya konulmuştur.

Ayrıca bu çalışmada (H7) önceki çalışmalarda da bulunduğu gibi algılanan pozitif etki ile turizm gelişmelerine tutumsal destek arasında anlamlı bir ilişki bulunmuş ve bu ilişki sosyal değişim kuramı ile açıklanmıştır (Choi & Murray, 2010; Kim vd., 2021; Lai & Hitchcock, 2017; Li & Wan, 2017; Nunkoo & Gursoy, 2012; Nunkoo & So, 2016). Son olarak ise yerel halkın mevcut turizm gelişmelerine yönelik tutumlarının onların turizm gelişmelerini destekleme niyetini nasıl etkilediğini test edilmektedir (H8 & H9). Örneğin Riberio vd. (2017) algılanan pozitif etkinin turizm yanlısı davranışları nasıl etkilediğini incelemiş ve turizmin olumlu etkilerini algılayan yerel halkın turizm yanlısı gelişmeleri desteklediğini bulmuşlardır. Bu çalışmanın sonucuna göre ise Riberio vd. (2017) çalışmasının aksine algılanan pozitif etki ve turizm gelişmelerini destekleme niyeti arasında bir ilişki bulunamamıştır (H8). Erul vd. (2020) ile Wu & Chen (2018) yerel halkın turizm gelişmelerine tutumsal desteğinin onların turizm gelişmelerini destekleme niyetlerinin belirleyicisi olarak bulmuşlardır. Bu çalışmalara paralel olarak turizm gelişmelerine tutumsal destek, turizm gelişmelerini destekleme niyetini anlamlı ve pozitif olarak etkilediği tespit edilmiştir (H9). Kısacası kurulan bu araştırma modeli hem önceki çalışmalar tarafından desteklenmiş hem de ilk defa üç kuram birlikte kullanılarak yerel halkın turizm gelişmelerini destekleme niyeti incelenmiştir. Dahası mevcut araştırma sonuçları bu üç kuramı yansıtmakta ve desteklemektedir.

Tüm bu sonuçlar ışığında, hem yerel halkın toplumla kaynaşmasını hem de turistlerle olan samimiyetinin artması için turizmle ilgili seminer, fuar, organizasyon gibi etkinliklerin düzenlenmesi turizmin gelişmesine olumlu yönde

fayda sağlayacaktır. Dahası oluşturulacak olan bu turizm faaliyet ve aktiviteleri hem yerel halkın kendi toplumuna kaynaşmasını hem de turist ile olan samimiyetini artırarak turizm gelişmelerine daha olumlu bakmasını sağlayacaktır. Bunun yanı sıra turizm otoriteleri, turizm gelişmeleri ile ilgili planlamalar yapılırken yerel halkın görüşlerini almalıdırlar. Turizm gelişmelerini destekleme niyeti ile ilgili projelerde yerel halka söz hakkı tanınmalı ve uygun pozisyonlarda yer verilmelidir. Benzer şekilde, turizmin olumlu ve olumsuz etkileri turizm gelişmelerinin topluma ve destinasyona katkısı hakkında yerel halka eğitimler düzenlenerek turizm gelişmeleri hakkında yerel halk bilinçlendirilmelidir.

Bu çalışmada da önceki yapılan çalışmalarda da olduğu gibi birtakım sınırlamalar bulunmaktadır ve bunlar sırasıyla şu şekildedir: Birincisi mevcut çalışmada sadece turizmin algılanan pozitif etkisine odaklanılmış negatif etkileri göz ardı edilmiştir. İlerideki çalışmalarda negatif etkileri de göz önünde bulundurulmalıdır. Bunun yanı sıra ilerideki çalışmalarda bireysel çıkarlar, maliyetler, gelecek turizm gelişmeleri ve davranışsal destek gibi diğer faktörlerde modele eklenerek daha iyi ve anlamlı sonuçlar elde edilebilir. İkincisi bu çalışmada turizmde çalışan bireyler katılımcıların yarısından fazlasını oluşturmakta olup bu durum sonuçları etkileyebilmektedir. Sonraki çalışmalarda daha objektif sonuçlar için iyi bir dağılım yapılması gerekir.

Öte yandan bu çalışmanın Manavgat gibi turizmin ekonomik etkilerinin güçlü olduğu bir yerde sınırlandırılması nedeniyle benzer sonuçları turizmin ekonomik etkilerinin az olduğu yerlerde yapılması durumunda farklı sonuçların ortaya çıkabilmesi durumunu da göz önünde bulundurulması gerekir. Bunlara ek olarak bu çalışma tutumsal ve niyetel desteklere odaklanmış ilerideki çalışmalar davranışsal desteği de test etmelidirler. Nasıl tutumlar niyetlerin öncüsü ise niyetlerde davranışların belirleyicisi olabilir. Tüm bu kısıtlayıcılara rağmen bu çalışma üç önemli kuramı birlikte kullanarak hem sosyal hem de ekonomik boyutları göz önünde bulundurup yerel halkın turizm gelişmelerini destekleme niyetini açıklayarak, literatüre özellikle de yerel halkın turizm gelişmelerine yönelik tutum ve algılarına odaklanan çalışmalara önemli bir katkı sağladığı söylenebilir.

Beyan

Makalenin tüm yazarlarının makale sürecine verdikleri katkı eşittir. Yazarların bildirmesi gereken herhangi bir çıkar çatışması yoktur.

KAYNAKÇA

- Adongo, R., Choe, J. Y. & Han, H. (2017). Tourism in Hoi An, Vietnam: Impacts, perceived benefits, community attachment and support for tourism development. *International Journal of Tourism Sciences*, 17(2), 86-106.
- Aleshinloye, K. D., Woosnam, K. M., Erul, E., Suess, C., Kong, I., & Boley, B. B. (2021). Which construct is better at explaining residents' involvement in tourism; emotional solidarity or empowerment?. *Current Issues in Tourism*, 24(23), 3372-3386.
- Andereck, K. L., Valentine, K. M., Knopf, R. C. & Vogt, C. A. (2005). Residents' perceptions of community tourism impacts. *Annals of Tourism Research*, 32(4), 1056-1076.
- Akengin, H. & Dinç, Y. (2020). The effects of tourism sector on urbanization: The case of Manavgat. *International Journal of Geography and Geography Education (IGGE)*, 41, 199-220.

- Altanlar, A. (2021). Yere bağılılığın turizm stratejileri üzerindeki etkisi: Amasya Örneği. *Kent Akademisi*, 14(1), 199-213.
- Ap, J. (1992). Residents' perceptions on tourism impacts. *Annals of Tourism Research*, 19(4), 665-690.
- Atsız, O. (2021). Az gelişmiş bir destinasyonda yerel halkın turizme yönelik desteği: Yozgat örneği. *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*, 32(2), 224-236.
- Aykaç, E. & Tekeli, M. (2021). Yerel halkın turizm gelişimine yönelik tutumu: Çorum ili örneği. *Türk Turizm Araştırma Dergisi*, 5(3), 2200-2116.
- Bayram, Ü. & Alkaya, S. (2020). Sürdürülebilir Turizm planlaması için yerel halkın turizme bakış açısının değerlendirilmesi: Buldan örneği, *Türk Turizm Araştırmaları Dergisi*, 4(2), 1028-1043.
- Bryman, A. & Cramer, D. (2001). *Quantitative data analysis with spss release 10 for windows*. London: Routledge.
- Bryne, B.M. (2016). *Structural equation modeling with Amos* (3rd ed.). New York: Routledge.
- Buzlukçu, C. & Avcıkurt, C. (2020). Yavaş şehirlerde yerel halkın yer kimliği ve topluluğa bağlılıklarının sürdürülebilir turizm tutumlarına etkisi: Seferihisar'da bir araştırma. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 43, 117-138.
- Choi, H. C. & Murray, I. (2010). Resident attitudes toward sustainable community tourism. *Journal of Sustainable Tourism*, 18(4), 575-594.
- Çelik, S. & Rasoolimanesh, S. M. (2021). Residents' attitudes towards tourism, cost-benefit attitudes, and support for tourism: A pre-development perspective. *Tourism Planning & Development*, 1-19.
- Deccio, C. & Baloglu, S. (2002). Nonhost community resident reactions to the 2002 Winter Olympics: The spillover impacts. *Journal of Travel Research*, 41(1), 46-56.
- Doğan, M. & Sökmen, S. (2021). Turizm araştırmalarında sosyal değişim teorisi'nin çeyrek yüzyılı. *Türk Turizm Araştırma Dergisi*, 5(3), 2200-2116.
- Erul, E. (2021). Yerel halkın potansiyel turizm gelişimi arzusu: Antalya'da bir araştırma. *Türk Turizm Araştırma Dergisi*, 5(3), 2200-2116.
- Erul, E. & Woosnam, K. M. (2022). Explaining residents' behavioral support for tourism through two theoretical frameworks. *Journal of Travel Research*, 61(2), 362-377.
- Erul, E., Woosnam, K. M. & McIntosh, W. A. (2020). Considering emotional solidarity and the theory of planned behavior in explaining behavioral intentions to support tourism development. *Journal of Sustainable Tourism*, 28(8), 1158-1173.
- Eslami, S., Khalifah, Z., Mardani, A., Streimikiene, D. & Han, H. (2019). Community attachment, tourism impacts, quality of life and residents' support for sustainable tourism development. *Journal of Travel & Tourism Marketing*, 36(9), 1061-1079.
- Güneş, E., Alagöz, G. & Uslu, A. (2020). Yerel halkın sürdürülebilir turizme yönelik tutumu: Fethiye örneği. *Uluslararası Türk Dünyası Turizm Araştırmaları Dergisi*, 5(2), 205-215. <https://doi.org/10.37847/tdad.804408>

- Gursoy, D., Chi, C. G. & Dyer, P. (2010). Locals' Attitudes toward mass and alternative tourism: The case of sunshine coast, Australia. *Journal of Travel Research*, 49(3), 381–94.
- Hall, C. M. & Lew, A. A. (2009). *Understanding and managing tourism impacts: An integrated approach*. New York: Routledge.
- Hair, J., Black, W., Babin, B. & Anderson, R. E. (2010). *Multivariate data analysis* (7th ed.), Prentice-Hall, Inc. Upper Saddle River, NJ, USA.
- Hair, J. F., Risher, J. J., Sarstedt, M. & Ringle, C. M. (2019). When to use and how to report the results of PLS-SEM. *European Business Review*, 31(1), 2-24.
- Han, H., Hsu, L. T. J. & Sheu, C. (2010). Application of the theory of planned behavior to green hotel choice: Testing the effect of environmental friendly activities. *Tourism Management*, 31(3), 325-334.
- Hasani, A., Moghavvemi, S. & Hamzah, A. (2016). The impact of emotional solidarity on residents' attitude and tourism development. *PloS one*, 11(6), e0157624.
- Hu, L. T. & Bentler, P. M. (1999). Cutoff criteria for fit indexes in covariance structure analysis: Conventional criteria versus new alternatives. *Structural Equation Modeling: A Multidisciplinary Journal*, 6(1), 1-55.
- Joo, D., Xu, W., Lee, J., Lee, C. K., & Woosnam, K. M. (2021). Residents' perceived risk, emotional solidarity, and support for tourism amidst the COVID-19 pandemic. *Journal of Destination Marketing & Management*, 19, 100553.
- Khureldee, A. & Çınar, K. (2021). Tourism potential of ulaanbaatar: perceptions of the local residents and the tourism representatives. *Journal of Tourism and Gastronomy Studies*, 9(2), 609-637.
- Kim, S., Kang, Y., Park, J. H. & Kang, S. E. (2021). The impact of residents' participation on their support for tourism development at a community level destination. *Sustainability*, 13(9), 4789.
- Koçoğlu, C. M., Saraç, Ö. & Batman, O. (2020). Safranbolu'da sürdürülebilir turizm gelişmesine yönelik yerel halkın tutumları. *Türk Turizm Araştırmaları Dergisi*, 4(1), 202-219.
- Látková, P. & Vogt, C. A. (2012). Residents' attitudes toward existing and future tourism development in rural communities. *Journal of Travel Research*, 51(1), 50–67.
- Lai, I. K. W. & Hitchcock, M. (2017). Local reactions to mass tourism and community tourism development in Macau. *Journal of Sustainable Tourism*, 25(4), 451-470.
- Lee, T. H. (2013). Influence Analysis of community resident support for sustainable tourism development. *Tourism Management*, 34, 37–46.
- Li, X. & Wan, Y. K. P. (2017). Residents' support for festivals: Integration of emotional solidarity. *Journal of Sustainable Tourism*, 25(4), 517-535.
- Manavgat Ticaret ve Sanayi Odası (MATSO) (2016). Turizm ve Manavgat için acil önlemler raporu, <https://www.matso.org.tr/images/raporlar/turizm-ve-manavgat-icin-acil-onlemler-raporu.pdf> (Erişim Tarihi: 22.02.2022).

- Matarrita-Cascante, D., Luloff, A. E. & Krannich, R. S. (2006). Community participation in rapidly growing communities in Southern Utah. *Journal of Community Development Society*, 37(4), 71-87.
- Meimand, S. E., Khalifah, Z., Zavadskas, E. K., Mardani, A., Najafipour, A. A. & Ahmad, U. N. U. (2017). Residents' attitude toward tourism development: A sociocultural perspective. *Sustainability*, 9(7), 1170.
- McCool, S. F. & Martin, S. R. (1994). Community attachment and attitudes toward tourism development. *Journal of Travel Research*, 32(3), 29-34.
- Moghavvemi, S., Woosnam, K. M., Hamzah, A., & Hassani, A. (2021). Considering residents' personality and community factors in explaining satisfaction with tourism and support for tourism development. *Tourism Planning & Development*, 18(3), 267-293.
- Moghavvemi, S., Woosnam, K. M., Paramanathan, T., Musa, G. & Hamzah, A. (2017). The effect of residents' personality, emotional solidarity, and community commitment on support for tourism development. *Tourism Management*, 63, 242-254.
- Munanura, I. E., Needham, M. D., Lindberg, K., Kooistra, C., & Ghahramani, L. (2021). Support for tourism: the roles of attitudes, subjective wellbeing, and emotional solidarity. *Journal of Sustainable Tourism*, 1-16. <https://doi.org/10.1080/09669582.2021.1901104>
- Nunkoo, R. & Gursoy, D. (2012). Residents' support for tourism: An identity perspective. *Annals of Tourism Research*, 39(1), 243-268.
- Nunkoo, R. & Gursoy, D. (2017). Political trust and residents' support for alternative and mass tourism: an improved structural model. *Tourism Geographies*, 19(3), 318-339.
- Nunkoo, R. & So, K. K. F. (2016). Residents' support for tourism: Testing alternative structural models. *Journal of Travel Research*, 55(7), 847-861.
- Olya, H. G., Alipour, H. & Gavilyan, Y. (2018). Different voices from community groups to support sustainable tourism development at Iranian World Heritage Sites: evidence from Bisotun. *Journal of Sustainable Tourism*, 26(10), 1728-1748.
- Phuc, H. N. & Nguyen, H. M. (2020). The importance of collaboration and emotional solidarity in residents' support for sustainable urban tourism: case study Ho Chi Minh City. *Journal of Sustainable Tourism*, 1-20. <https://doi.org/10.1080/09669582.2020.1831520>
- Rasoolimanesh, S. M., Ringle, C. M., Jaafar, M. & Ramayah. T. (2017). Urban vs. Rural Destinations: Residents' Perceptions, Community Participation and Support for Tourism Development. *Tourism Management*, 60, 147-58.
- Ribeiro, M. A., Pinto, P., Silva, J. A. & Woosnam, K. M. (2017). Residents' attitudes and the adoption of pro-tourism behaviours: The case of developing island countries. *Tourism Management*, 61, 523-537.
- Sert, A. N. (2019). Sürdürülebilir turizm gelişiminde turizmin yerel halk tarafından algılanan etkilerinin, toplum katılımının ve turizm gelişimine desteğin rolü: Beypazarı örneği. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 22(42), 407-428.

- Suess, C., Woosnam, K. M., & Erul, E. (2020). Stranger-danger? Understanding the moderating effects of children in the household on non-hosting residents' emotional solidarity with Airbnb visitors, feeling safe, and support for Airbnb. *Tourism Management*, 77, 103952
- Tasci, A. D., Uslu, A., Styliadis, D., & Woosnam, K. M. (2022). Place-oriented or people-oriented concepts for destination loyalty: Destination image and place attachment versus perceived distances and emotional solidarity. *Journal of Travel Research*, 61(2), 430-453.
- Um, S. & Crompton, J. L. (1987). Measuring residents' attachment levels in a host community. *Journal of Travel Research*, 26(1), 27-29.
- United Nations World Tourism Organization. (2022). Tourism Grows 4% In 2021 But Remains Far Below Pre-Pandemic Levels, <https://www.unwto.org/taxonomy/term/347>, (Erişim Tarihi: 01.03.2022).
- United Nations World Tourism Organization. (2021). Global Economy could Lose over 4 Trillion due to Covid-19 Impact on Tourism, <https://www.unwto.org/news/global-economy-could-lose-over-4-trillion-due-to-covid-19-impact-on-tourism>, (Erişim Tarihi: 01.09.2021).
- Unurlu, Ç. (2021). The effect of place personality on resident welcoming tourist through positive and negative impacts of tourism. *International Journal of Tourism Research*, 23(4), 636-651.
- Uslu, A., Alagöz, G. & Güneş, E. (2020). Socio-cultural, economic, and environmental effects of tourism from the point of view of the local community. *Journal of Tourism and Services*, 21(11), 1-21.
- Ward, C. & Berno, T. (2011). Beyond social exchange theory: attitudes toward tourists. *Annals of Tourism Research*, 38(4), 1556-1569.
- Woosnam, K. M. (2012). Using emotional solidarity to explain residents' attitudes about tourism and tourism development. *Journal of Travel Research*, 51(3), 315-327.
- World Travel & Tourism Council. (2021). Economic Impact Reports. <https://wttc.org/Research/Economic-Impact/moduleId/704/itemId/224/controller/DownloadRequest/action/QuickDownload>, (Erişim Tarihi: 01.03.2022).
- Wu, S. T. & Chen, Y. S. (2018). Local intentions to participate in ecotourism development in Taiwan's Atayal communities. *Journal of Tourism and Cultural Change*, 16(1), 75-96.

Residents' Intention to Support Tourism Developments: The Case of Manavgat**Emrullah ERUL**

Izmir Kâtip Çelebi University, Faculty of Tourism, İzmir/Turkey

Abdullah USLU

Akdeniz University, Faculty of Manavgat Tourism, Antalya/Turkey

Extensive Summary

Residents' support for tourism development is one of the most ubiquitous research topics within the tourism field and one of the most significant determinants of successful sustainable tourism development (Nunkoo & So, 2016). Over the last four decades, understanding residents' support and predictors of such support has been at the core of successful sustainable tourism development (Erul, 2021). In that point, several scholars have focused on the monetary relationships (perceived positive impacts, personal benefits, etc.) while others emphasized the intimate relationships (attachment, feelings, solidarity, etc.) to determine residents' attitudes toward tourism.

The social exchange theory (SET) and the community attachment (CA) theory have been extensively applied to better understand residents' perceptions and attitudes concerning tourism and its consequential impacts to explain support for tourism development (Choi & Murray, 2010; Nunkoo & So, 2016). Previous scholars have been able to explain the relationship between tourism impacts and further support for tourism development by using SET and CA (Gursoy et al., 2010; Erul & Woosnam, 2022). Overall, scholars who used SET have found that residents' perceived positive impacts of tourism can positively influence their attitudes toward tourism and contribute to further support of tourism development (Gursoy & Rutherford, 2004; Sharpley, 2014). The result of CA studies showed that when a resident was highly attached to his/her community, he or she was more likely to perceive the positive impacts of existing tourism and tourism development, and more positive attitudes toward further tourism development (Choi & Murray, 2010; Eslami vd., 2019).

Although researchers used SET and CA to explain why and under what situations residents would have positive attitudes toward tourism and would support for further tourism development, the theories are not without limitations (Woosnam, 2012). Primary issues that have been noted regarding the employment of the two theories are inconsistent findings (especially for CA) and disregarding any consideration of the relationship that exists between residents and tourists (Ward & Berno, 2011). Briefly, SET and CA are limited in seeking to explain the complex nature of relationships and potential degree of closeness or solidarity that may exist between residents and tourists (Woosnam, 2012). Of these theories, one measure used most recently to examine the degree of intimacy or closeness in a relationship between individuals is that of emotional solidarity.

The main purpose of this study is to gain an understanding of how the emotional solidarity scale (ESS) (comprised of three unique factors: welcoming nature (WN); emotional closeness (EC); and sympathetic understanding (SU)) and the community attachment (CA) scale are effective and powerful in predicting residents' attitudes towards tourism development (that measured pf two unique factors: the perceived positive impacts (PPI) and the support for tourism development(STD)), ultimately how all these predictors explain the intention to support tourism developments. To date, no research has been undertaken that considers CA and ES in tandem with perceptions of

current perceived tourism impacts in the same model to effectively explain locals' intentional support. Hence, this study will fill out the gap by combining intimate relations with financial ones to predict intentional support for tourism developments by using three different frameworks which shows the importance and uniqueness of this study.

The questionnaire was distributed in Manavgat, Turkey at the end of the peak season of tourism in 2021. The researcher used cluster sampling technique to save money, time and effort. Only, 361 people fully completed self-administered survey. The researchers used 5points Likert scale in the survey. Confirmatory Factor Analysis of the emotional solidarity scale (ESS), community attachment and tourism impact attitude scales revealed factor structures consistent with the literature. Reliabilities for the seven factors were high, ranging from 0.77 to 0.95 (i.e., WN was 0.82, EC was 0.81 & SU was 0.84; CA was 0.92; STD was 0.95 & PPI was 0.77; and intention to support was 0.82). In addition to this, all factors were highly valid (i.e., the average variance extracted (AVE) was greater than 0.5).

Both the measurement model and structural model demonstrated acceptable and adequate fit with incremental model fit indices (i.e., IFI, TLI and CFI) values greater than 0.90, and the absolute model fit indices (e.g., RMSEA) values less than 0.10 (Byrne, 2016, s. 78; Hu ve Bentler, 1998, s. 6). Results indicate that the community attachment scale wasn't a significant predictor of perceived positive impacts. The emotional solidarity scale significantly predicted both the perceived positive impacts and the support for tourism development. Finally, the emotional solidarity scale in tandem with the support for tourism development and the community attachment significantly explained the intention to support tourism developments. Results of the ES, CA, STD and intention to support relationships showed followings: 1) as the degree of emotional solidarity residents experience with tourists increased, residents were more supportive of tourism development, attitudinally and intentionally (supported by the emotional solidarity theory); 2) residents who are supportive the current tourism development will likely increase their support for further tourism development (supported by the social exchange theory); 3) when a resident was highly attached to his/her community, he or she was more likely to be supportive attitudinally and intentionally (supported by the community attachment theory). The squared multiple correlation (R²SMC) for perceived positive impacts was 0.47, and for support for tourism development was 0.42, and intention to support for tourism development was 0.61 (i.e., the ESS explained for 42% of the variance in perceived positive impacts; the ESS and CA accounted for 42% of the variance in attitudes concerning support for tourism development and ultimately the three scales accounted for 61% of the variance in behavioral intentions to support tourism development). Ultimately, this work shows that support for tourism development is not solely based on the financial transactions or economic exchanges that occur between residents and tourists but also the interpersonal relationships that exist between representatives of each group. Therefore, policymakers and government officials should consider residents' feelings, needs, opinions, and perceptions about behavioral intentions so as to attain successful sustainable tourism. Some limitations of this study include the representativeness of the sample (i.e., only one districts were included in the sample of Antalya residents) and the fact that the attitude scale only includes positive impacts of tourism. Future study should include more districts and add the negative impacts of tourism.